

Yttrande av Judiska Centralrådet över Ds 2019:15 Långsiktighet och stadga i arbetet framåt - en myndighet för romska frågor

Judiska Centralrådet har beretts möjlighet att yttra sig över Ds 2019:15 Långsiktighet och stadga i arbetet framåt – en myndighet för romska frågor. Judiska Centralrådet har inte tagit ställning till huruvida en myndighet för romska frågor ska inrättas. Centralrådet vill dock lyfta vissa risker med myndighetsformen och det generella tillvägagångssättet.

Delaktighet och representativitet

Generellt anser Centralrådet att insatser riktade mot minoriteter i enlighet med minoritetslagstiftningen måste bli mycket mer finstämda i säkerställandet av delaktighet och inflytande för minoriteten för att få avsedd effekt. En dialog med civilsamhällets organisationer är tyvärr ingen garant för reell delaktighet och inflytande. Tvärtom kan myndigheternas deltagande i olika dialogforum ibland – i värsta fall – utgöra ett alibi för en myndighet som vill ge intryck utåt av att ett initiativ är förankrat. Minoritetslagstiftningen sätter press på myndigheter att agera för att säkra minoriteternas rättigheter och öka delaktigheten men bristen på sanktioner bidrar till att uppföljning av åtgärders ändamålsenlighet brister. Centralrådets erfarenhet är att synliggörandet av minoritetskulturen inte alltid sker i samklang med målgruppers behov eller önskemål. Därmed sjunker myndigheters trovärdighet inom målgrupperna generellt.

Utredningen lägger dessutom vikt vid att den föreslagna myndigheten ska utgå från helhetsbedömningar och klargör att minoriteten inte har någon beslutanderätt över verksamheten. Även om utredningen framhåller att det romska civilsamhället även framgent ska vara en viktig dialogpartner och att dess inflytande ska säkerställas så är det viktigt att analysera konsekvenserna av att även den föreslagna myndigheten blir remissinstans i frågor som berör minoriteten. Det är viktigt, såsom utredningen konstaterar att det finns en bred representation från romska grupper på den föreslagna nämndmyndigheten. Centralrådets erfarenhet är dock att det är vanskligt för externa aktörer att avgöra när en fullgod representativitet är uppnådd. Här rör det sig dessutom i praktiken om flera grupper. Att ha sakkunskaper är inte heller detsamma som att vara väl förankrad i gruppen och ha en känsla för gruppens behov och utmaningar utifrån ett internt perspektiv. Utredningen menar att nämnden bör arbeta i en konsensusanda. En viktig fråga är hur detta ska uppnås med ändamålsenliga resultat med tanke på hur heterogen minoriteten är. Det finns en inte obetydlig risk att subgrupper inom en minoritet får särskilt stort inflytande/ alldeles för lite inflytande.

Hur eventuella motsättningar och skiftande intressen inom denna liksom övriga minoriteter ska hanteras och balanseras framgår ej klart. Den judiska minoritetens erfarenhet har alltför ofta varit att generiska mallar för problemlösning och/eller tillvaratagande av rättigheter riskerar leda till trubbiga, missriktade insatser. Utöver att det är problematiskt med den maktobalans som alltid ingår i förhållandet mellan myndigheter och minoriteter och historiskt särskilt visavi den romska minoriteten. I den mån det finns en – fullt begriplig – misstro inom den romska minoriteten gentemot myndigheter är det viktigt att denna misstro respekteras och bemöts.

Risk för stigmatisering

Det är viktigt att säkerställa att minoriteten inte helt enkelt blir föremål för strategier och åtgärdsprogram i en alltför snäv och ogrundad implementering av lagstiftningen. En sådan utveckling riskerar att stigmatisera istället för att tillvarata minoritetens intressen och resurser.

Att inrätta en särskild myndighet just för romerna kan ge olyckliga signaler om att en specifik minoritet problematiseras och att insatser pådyvlas från statligt håll. Det kräver gedigna kunskaper om målgruppen samt stor lyhördhet och flexibilitet om initiativet ska bli lyckosamt. Inte minst ställs höga krav på hur myndighetens uppdrag kommuniceras externt, att det klart framgår att myndighetens uppdrag är att säkerställa den romska minoritetens nationella minoritetsrättigheter.

Stockholm, 2019-10-28

Charlotte Manderman

Isak Reichel

Handläggare

Generalsekreterare

Judiska Centralrådet